

Հրեական, լեռնական, հայկական զորքերն այժմ միացաւ նաև գերմանականը, ուստի աշխարհային ընդհանուր առաջադրում է թիֆլիսից հարաւ հայկական զորքերը բաժանել գերմանացիներէր հայկական ուսանողներէն բայց պահանջը ամբողջ այժմ ուղղվում է փոքր կալուածատէրերի դէմ. իսկ վերջը բանակը գտնուել էր, որ պիտի զգուշանալ յանկարծակի և չափազանցված մեղադրանքներ բարդելուց այն անձնաւորութիւնները վրա, որոնք ինչևէ գերմանական ազգանուններ են կրում, բայց ռուս են ուղղով:

Աշխարհայինները անբաւական են, որ կառավարութիւնը մի քանի միլիոն յատուկացիներ է զաւթարկել օտարազգի հաստատութիւններէն՝ փախտականները վիճակը ինքնազանցելու համար: Սա վերաբերում է գլխաւորապէս լեռնական և հայկական. ինչպէս երևում է մինչև հիմա էլ այս զանա հայրենասէրները չեն կարողանում տեսնել այն մեծ դժբաղդները, որոնք բացարձակ են ինչ և հայ ժողովուրդները կողմից: Եւ վերջապէս, բանաձևը առաջարկում է մի շարք ամենակարգական միջոցներ ձեռք առնել ձախակործման մամուլի դէմ և պահանջում կառավարութիւնից ներքապել և բարոյակէս օգնել աշխարհային լեռնականները, որոնք իրանց անելով ամենին չեն տարածվում:

Այսպիսով աշխարհայինները, այդ թէպէտ հոգեւոր կրօնայնութիւնը օրէնսդրական և հասարակական հաստատութիւններէն, ոչ առաւ ժողովուրդներէն, ինքնակազմակերպութիւնը ևս առ հասարակ, բոլոր «այլ կերպ մտածողներէն», այսինքն՝ Ռուսաստանի հասարակութիւնը ազգայնականութիւնը:

Սակայն, քանի որ այս խմբակները ցամաքային են քիչ իրերը ընթացքի, պատմութիւնն ուղիղակի դէմ, ուստի ոչ թէ միայն հաւատարմութիւնը, այլ անուղղակի պիտի լինի, որ նրանք անկարող կը լինեն կանգնեցնել հասարակական կեանքի զարգացումը:

ԴՐՈՒՅԻՆԻՆԻՆՎՈՐ ՎԱՆԻՍԻՍ

Վան և նրա շրջանը ուղիղակի զուգահեռ են զանապառ աբժանաբառ աղբիւրներից ժողովել են մանրամասն տեղեկութիւններ վանում տրոյող արդի գրութեան մասին. և որովհետեւ հայ հասարակութիւնը առանձնապէս հետաքրքրվում է մեր քանդակներ և ժողովող հայկերէնը բազմաթիւ կենտրոններէն մեկին վիճակով, ուստի աւելորդ չեմ համարում բաժանել հասարակութեան հետ իմ ունեցած տեղեկութիւնները:

Վանում այժմ կան 1600 հոգու չափ բնակիչներ վանից և նրա շրջանից: շրջակայ գիւղերում կան մօտ 4500 հոգի: Գրանց 70% ռուսաւորացի են: Դրանք բոլորն էլ վերաբերվել են սկսած սեպտեմբեր ամսից, և չէ նայած ցրտին, վատաբերական զարգացող շարունակում է Անդրկովկասից գալիս հայրենի երկրի:

Վարակիչ հիւանդութիւնները, որ սկիզբն էին առել ու տարածվել, այժմ, շուրջին շրջանակներ Ս. Տէրմանի ետեւանէ շարունակելով, խեղդված են իրանց արմատում. քաղաքը օր առօր մարմար էլ այրված տներ ի մի մասը վերածվում:

Քաղաքում հաց չափաքանակները գտնուել են բաւարար չափով: շատ լինել է միայն և գործարանական նիւթները, որոնց կարելիք չափանշանը մեծ է: Իսկ վանքն է վանքում 6-10 մանր խմորները, գործում են շուրջ շրջանները, կան տասնեակ արհեստագործներ և արհեստանոցներ:

Վանում այժմ ժողովված են 70-ի չափ օրեր, որոնց համար վերաշինված է յարմար ռաբանոց, որը և զանապառ է ռաբանոցներէն: Տնտես կամ հետո 100 օրերը ևս արանց զարգացի համար բոլոր պարագաները լրատու կերպ պիտի սկսած դասական պիտույքները մինչև օրս ամենաբարձր: Բացի դրանից՝ վերցնում են 200 հիւանդները համար գեղարար և բոլոր հարկերը իրենց: Բազմաթիւ են ինչ հետ՝ մի քանի փոքր մէկն էլ կառուցվել, երկու փոքր շինարար շուրջ վերջիններս քաղաքի 8 աստիճանները, հիւանդանոցի ծառայողներ, մարդատեղեր, արհեստագործներ ևայլն, վերջինները վանքից են:

Վանի և Սոֆի մէջև մշտական յարաբերութիւններ տեսնուելու համար բանալու ենք հինց այժմ մի շարք անդամատակարարողական կայաններ ճանապարհին՝ առաջին հերթին Դոթիում և Սարայում: Գրանց համար անհրաժեշտ միջոցներն ու կազմը տնտես կամ ինչ հետո նաև տնտես կամ 800 աշխատողները, 400 կանանք և 400 երեխաները համար սուր հաշուառնողներ են: Բնակիչները զգեստաւորուել, ի հարկէ աւանդել կարելուներէն վերջում կամ հետո Դոթիում և վանքի համար այն նուրէր հաշուառնողներ, որ Գաղաքները Միութեան լիազօրէի անուանով ստացվում է Ամերիկայի հայրենիք և Մոսկուայից:

Ամբողջ օտարազգի կազմակերպութիւնը, որպէս նաև որբանոցի, ամբուլատորիայի կառուարում և արհեստագործական շրջանի իր վրա հողաւոր Համահաւասար Գաղաքները Միութեան կողմից անհատական քաղաքացիներ իսկ հաշուառնողներ մեծ մասը պետական միջոցներէն և հայկապիտում (գնե, Թամա՝ վիճակի դուրանուն) որ պարտատեղ և վանքի Կոմիտէի թիֆլիսում:

Իրերը գրութեան մասին ճիշդ և աւելի

մանրամասն տեղեկութիւններ հարկաւոր են հարկողը թէ ճանապարհից և թէ մասնաւոր վանքից, ուր ուղևորվում է մեղ հետ նաև վանքի շրջանակներ Ս. Տէրմանի աւանդներ: Եւ Անդրկովկաս Տէրմանի ուղիս գրութեան քաղաք: Ա. Արմանասան:

ՎԱՆԵՑԻ ՎԱՆԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅՑ ՎԻՃԱԿԸ

Նրանք, 25 նոյեմբ. Պատերազմից առաջ Վան բաւական ծաղկեալ վաճառականութիւն ունէր, որ աւելորդ է աւել թէ ամբողջովին հայերի ձեռքումն էր գտնուում: Կային վաճառականական կառուար տներ, որոնք տարեկան իբր 300,000 ռուբլու առևտրական շրջանառութիւն էին անում և ունէին 100,000-ից մինչև կէս միլիոն ռուբլու: Գրանաւորութիւն, խառն բարձրութիւն էին անում գլխաւորապէս Կ. Պոլսի, Հալպի, Մանչեստրի և ուրիշ քաղաքներ, իսկ վերջին տարիներումն էլ Ռուսաստանի հետ: Իւրաքանչիւր վաճառական իր ունեցած գրանաւորի երկպառակ ու եւ պատրիկ չափով վարել ունէր առևտրական ասպարեզում, որոնք էլ իրանց կարգին և իրանց ունեցած վարելի համեմատութեամբ վարել էին բացի մանր առևտրականներէն, որից կարելի է դիւրաւ եզրակացնել, թէ վանքի առևտրական հրապարակ ինչ տարի մանր շրջանառութիւն և օգտուրած ետեւում ունէր: Տարիներից ի վեր վանքի առևտրական կեանքում ամենակրթին գրեթէ տեսնված է, որը նշանակում է, թէ առևտրականներ իրանց գործառնութիւնների համեմատութեամբ և հաստատ գետին վրա կարող շահեր էին անում:

Այս նորմալ կեանքը միանգամայն յեղաշրջվեց պատերազմի սկիզբից անմիջապէս յետոյ: Թիֆլիսը գլխաւորելի պիտուրը մասնակարարները նպատակով (թեքնիկական հարկեր) կազմվեց մի մարմին, որ սկսեց անանգրագիտ կերպով կործակել վաճառականներին: Այդ մարմին նախագահը կամ որեւէ անդամը, անգամ պիտիցիայի կոմիտեներն ուղած ժամանակ մտնում էին հայերի վաճառատները և յանուն վերադարձի վերցնում էին ինչ որ կամենում էին, փոխարէնը տալով մի ամենահասարակ թիւր-միջոց և այն՝ օրերով երթել գալուց, թիւրան-ձեռքը ցնոյց: Վաճառականը անգամ ձայն-ծաղկուն հանելու չէր համարձակվում: Հարկ կայ աւելու, որ վերցված իրերը շատ անգամ փոխանակ նպատակահարկի՝ փոխարկում էին յանձնագողի անդամները կամ այլ ազգեցիկ պաշտօնականներ տները, որը ոչ ոքը համար դադարէն էր. և արդէն նախաշնչեց յետոյ շատ պաշտօնականներ տներում մեծ քանակութեամբ դանդաղեցին այդպիսի իրերից:

Բացի այս պաշտօնական կողմաւորից, վանքի վաճառականները պատերազմից առաջ ճանապարհներում շատ մեծ քանակութեամբ Կ. Պոլսից և ուրիշ տեղերից գնված կամ պատուիրված ապրանքներ ունէին, աւելի քան 2000 հակ, որոնք պատերազմը յայտարարվեց անմիջապէս յետոյ՝ որ տեղ որ հասել էին, այն տեղից մնացին: Տրապիզոն, Էրզրում, Դիարբեքը և այլն— և այն տեղերումն էլ փախցան, կորան իրը հայի արարանք երբ հայերը տեղահանութեան և բնակչւման օրէնքը նուրբագործվեց: Արդէն պատերազմը վաճառական յետաձգում էր օրէնքը էլ հրատարակված լինելով, թիւրքը պաշտօնականների և քրիւրքերի համար մի ջնդաղ պատրուակ եղաւ իրանց պարտքերը չէ վճարելուց դատ՝ ուղած ապրանքներն էլ հայ առևտրականներըց սպառնալով խիւր և իրանց տները փոխադրելու:

Այսպիսի պատերազմի ու նուրբագործված կողմաւորից ու թիւրքից յետոյ՝ հայ վաճառականն ու առևտրականն ուրիշ բան չէր մնում անելուց բացի ինչ՝ որպիսի կարելի և կարող էր, իր մնացած ապրանքները հրապարակել վրայից վերցնել: Գաղաքագործ ու զանապառ տեղերում թաղանթի. գաղապաղի կամ առում, որովհետեւ ապրանքները տեղից տեղ փոխադրութիւն էլ արելով էր ու հալել կարելի էր լինում փոխադրութիւնը կատարել գիշերանց ու կաշառքներով, իսկ փոխադրած իրերը վաճառականները թաղանթում էին թաղանթներում և աշխարհից հետո տեղերում, թէև շատ անգամ թիւրքերն աշխուժում էր գտնել նրանք ու իրեր փախցված իր ուղղակի գրակն յանուն թեքնիկական հարկերէ: Իրեր պատահական վաճառականները բողբոռ-տրուհներէն, թիւրքը պաշտօնականներն առում էին. ձերկերը պատերազմական վիճակումն էլ և ինչ որ ժողովուրդը ձեռքումն է գտնում այժմ, պատկանում է պետութեանը: և որովհետեւ պետութիւնն այժմ պէտք ունի նրանց, ուստի վերցնում է այն՝ ինչ որ կամենում է. արդէն այս ապրանքները ձեռք չեն, այլ մեր թիւրքի պետութիւնների հպատակներէն, որոնց դուք պարտքեր ունէր և չէր վճարում. Եթէ մենք յաղթեցինք, արդէն ձեր վիճակները կը վճարենք պարտքով հարուստ պետութիւններից ստացած պատերազմական տուգանքից, իսկ եթէ պարտվեց, ապա դո՛ւ եղէք, եթէ այսպիսի վիճակով պատուէք, որովհետեւ այդ ժամանակ մեր գաղութեան հարցն է վճարվում:

Վերջապէս՝ այս ու այն կերպով կորցականները ապրանքները մեծապէս մատով պարտվեցին և փոխադրվեցին մատով պարտվեցան: պիտույից պաշտօնատուներ և մասամբ էլ Արցախանի և Գաղաքումից հայոց տներ:

Իր և թաղանթները, մինչև որ սկսեցին ապրելու դեպքերը, որոնց ժամանակ, ինչպէս գիտեք, վանքի բոլոր շուկաները կորստաւորեցին և այրվեցին, միւրի թակ ծածկելով հայերի հարստութիւնը. ուստի հայ վաճառականն և առևտրականն իրեր ապագայ յայտ մնացին այն իրերը միայն, որ նա աշուղ էր շուկայից փախցնել և թաղանթ տներում և թաղանթներում:

Այդ միջոցին էր, որ վանքի առևտրական գրաւորները յետոյ՝ հայ վաճառականներն ու առևտրականները սկսեցին նոր շուկայ տեղիքը Արցախում և նորից սկսել առևտրական գործառնութիւններ և կովկասի հետ առևտրական յարաբերութիւններ թիւրքում էր, թէ վանքում առևտրական կեանքը նոր ոգևորութիւն է վերստանում, երբ վրա հասան յուլիսիան նախաշնչի դժբաղդ օրերը: Նախաշնչի ու գաղթի, ինչպէս յայտնի է, լինելով յանկարծակի, ինչպէս ժողովուրդը, նոյնպէս վաճառականները միջոց ու դիւրութիւն չունեցան ոչ իրանց վաճառքի ապրանքները փոխադրելու և ոչ էլ թաղանթներ, այլ թիֆլիս տներում ու հետագան, նրանցից մի մասին հաղել թէ աշուղից ապրանքների շատ դժուր տոկոսը հողի տակ թաղել կամ արտաշույլ յարմարեցրած թաղանթներում պահել: Իսկ դրանք էլ ի վերջոյ ընդարձակ նիւթի եղան թաղանթներէն, որոնք երկրի անտեղեկեան ու լքվելու պատճառով միջոց և դիւրութիւն ունեցան թաղանթ իրերը երևան հանել և փոխադրել կովկաս ու Պարսկաստան և կամ Ժախիլ չնայն գնելով պարտիկ իշապաններին և սալապաններին, որոնք ուսուց դժբեքի համար ուսուստ և այն պիտույքներ էին փոխադրում:

Իսկ այն հարկերը որ մասը, որ վաճառականներն աշուղից ձեռք բերել իրանց թաղանթ իրերից և փոխադրել իրերը կամ նրանք, այժմ ուրիշ դժբաղդներէն է պատահել:

Ինչպիսիքն աղբիւրից արդէն յայտնի երևում է, որ վանքի առևտրականներն էլ կորցրել են իրանց բոլոր հարստութիւնը և դառել ընդառելի: Բացի այդ՝ բեռնաւորված էլ լինելով մեծապէս պարտքերի տեղեր, որոնց մէկ մասը բուն իսկ երկրի ժողովրդեան խնայողութիւններից, որը նրանք վատաբացել են վաճառականների և որը վաճառականներն աշխուժում են ոչ մի հնարաւորութիւն չափան: Եթէ մի երկրում գոյութիւն չունենայ վաճառականութիւն, այն երկրի կը նմանվի մայր երկրից դուրս մի օրհանգիստ, որի մէջ արեւը դադարում է շրջան անելուց ուստի և կենդանութիւնը դադարում է: Եթէ երբեք առաջիկայում մի օր պիտի վերաշինվի մեր դժբաղդաւան հայրենիքը՝ այդպիսի վերաշինութեան համար ամենամեծ գործնք լինելու է երկրի վաճառականութիւնը, որին պէտք է միջոցներ տալ իր կանգնեցնելու և իր կարգում վերականգնել կենդան երկրում: Այսպիսի նպատակով վանքի վաճառականները ստիպեց անաշ զինուորներն են արել կովկասի փոխարէն Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայիչին, միաժամանակ խնդրելով նաև Վեհ. Հայր-բապտիստ և Պետական Դոմայի անդամ Միլ-քայիլ Պապանդանի միջնորդութիւնը, որով նրանք խնդրում են պետական միջնորդութիւնը իրանց որեւէ կեղծով օգնութիւն, լինի այդ անաւորական կամ վանքի հաստատման ձեռք ինչպիսի օգնութիւն անել խորհրդով և պատերազմի պատճառով վնասված ժողովուրդներին:

Նրանքում գտնված վանքի վաճառականներն այս նպատակով մի յատուկ պատգամաւորութիւն են ուղարկել թիֆլիս՝ այս մասին կարեւոր բացատրութիւններ տալու և հարկ եղած դիմումները կատարելու և լրայայտ են, թէ ուսու կառավարութիւնը, որ այնպիսի վիճանից դուրսեւորութիւնն արւաւ իրա աղատագրած հայ գաղութականներին, պէտք եղած օգնութեան միջոցներ կը տայ, որպէս զի գրաված երկրում, որպիսի է Վասպուրականը, վաճառականութիւնը վերականգնանայ և իր հետ կենդանացնել երկրի տնտեսութիւնը և առևտրում, որով միայն կարելի պիտի լինի աւելորդ երկրի վերաշինութիւնը և վերաբնակիչութիւնը, որին ցանկանում է հայրենեաց սերով վառված գաղթականը:

Վանքի

ՓԱՆՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Հ. Կ. Կոմիտէի ինքուր Ծարափանի գեղացւոյ մասին եղած լուրի մէջ, որ տեղից մեր թիւրքի № 266-ում, թիւրքացաւոր սպիւրն է այսպիսի մի սխալ գրված է թէ երկու շրջանում էլ (Խոր-Բայազետ և Դաղախի) բժշկական գրութիւնը գտն է Այս պէտք է վերաբերի միայն Խոր-Բայազետի շրջանին: Իսկ Դաղախի շրջանում, ինչպէս լրագրողը գիտեցման համաձայն, բժշկական օգնութիւնը շատ լաւ է դրված:

Ինչ ԵՆ ՈՒՂՈՒՄ ՏԵՂԱԿԱՆ ԹՈՒՄԻՔԵՐԸ

Այն լուրերը, թէ Փոխարքան յանձնարարել է կովկասի ուսումնական շրջանի հոգաբարձուին պարտաւոր մի գիտնական կովկասի մուսուլմանների կրթական գործի բարելավման մասին, հարցեր յառուցեցին թուրքական մամուլի մէջ, թէ իսկապէս որպիսի բարեփոխումներ կարելի է դրում մուսուլմանների կրթական

գործը: Ճշգրտ-Սօք թիւրքը այդ առիթով մի շարք սկզբունքային ցանկութիւններ է միջբերում Օրենսդրութեան հրատարակող ճշգրտութեան թիւրքից: Թիւրքի կարծիքով՝ այդ պահանջները հանդիսանում են մասամբ և կովկասի մուսուլմանների պահանջները, որովհետեւ վերջիններս և ներքին Ռուսաստանի մուսուլմանների լուսաւորութեան շահերը և կարեւորները միասնապէս են:

Այդ ցանկութիւնները սրանք են.

1) Մուսուլմանների համար բացառիկ աշխարհիկ դպրոցներ պէտք է գտնվեն լուսաւորութեան միջնորդութեան հակադրութեան ներքոյ:

2) Այս դպրոցները պէտք է պահվեն զանազանի հարկով, բայց նրանց կարող են պահել և զեմտովները, քաղաքային ինքնավարութիւնները, զանազան ընկ-ներ և մասնաւոր անձինք:

3) Ռուսական մուսուլմանների համար պէտք է բանալ անհատական դպրոցների երկու տիպ՝ տարրական և միջին:

4) Մուսուլմանների համար բացառիկ քաղաքական դպրոցների ծրագրերը չը պէտք է ցած լինի առաւ ազգաբնակչեան համար բացված նոյն տեսակի դպրոցների համապատասխան ծրագրից:

5) Այս դպրոցների աշակերտներին պէտք է տրվեն նոյն իրաւունքները, ինչ որ տրվում են կառավարական համապատասխան կրթարաններն աւարտածներին:

6) Թիւրք-թաթարական տարրական դպրոցներում դասաւանդութեան լեզուն պէտք է լինի թիւրք-թաթարական լեզուն: Իսկ ուսուց լեզուն, իրի ուսանող պարտադր աւարակայ, պէտք է դասաւանդվի ուսումնական տարվա երկուրդ կէտից: Ռուսաց լեզուն դասաւանդելու ժամանակ մայրենի լեզուով օգտվելու իրաւունքը պէտք է պահպանվի բոլոր բացմամբների համար:

7) Պէտք է բացվեն տարբոց և աղջկանց ուսուցչական սեմինարիաներ:

8) Այս սեմինարիաներում դասաւանդութեան լեզուն պէտք է լինի ռուսերէնը, բայց մուսուլմանական կրօնը, մայրենի լեզուն և մայրենի գրականութիւնը, նաև թիւրք-թաթարական պատմութիւնը պէտք է աւանդուի թիւրք-թաթարական լեզուով: Այս կէտի վերաբերմամբ կարելի է առաջարկել և հակառակը, այն է՝ մուսուլմանական ուսուցչական սեմինարիաներում բոլոր աւանդվելու աւարականը պէտք է լինի թիւրք-թաթարական լեզուով, բացի ուսուց լեզուից, ուսուց դասաւանդութիւնից, ուսուց պատմութիւնից և ուսուց աշխարհագրութիւնից, որոնք պէտք է աւանդվեն ռուսերէն լեզուով:

9) Իսկ հանրակրթական միջին դպրոցներում դասաւանդութիւնը պէտք է կատարվի ռուսերէն լեզուով: Մուսուլմանական կրօնը, թիւրք-թաթարական պատմութիւնը, թիւրք-թաթարական լեզուն և գրականութիւնը, իսկ եթէ տուեալ դպրոցի ծրագրի մէջ մտնում է նաև որեւէ արեւելեան լեզու, նաև ապէտք է աւանդվի թիւրք-թաթարական լեզուով: Իսկ ուրիշ դասերի ժամանակ մայրենի լեզուով օգտվել կարելի է միայն առաջին դասարանում:

10) Ռուսական մուսուլմանների համար կառավարական կրթարանները մտնելու որեւէ սահմանակալում չը պէտք է լինի:

11) Մուսուլման ուսուցչները որպէս դասատու կառավարական դպրոցները մտնելու ժամանակ պէտք է միասնակ օգտվեն այն իրաւունքների, որոնք տրվում են ռուս ուսուցչներին:

12) Կառավարութեան կողմից մուսուլմանների համար բացառիկ դպրոցների դասաւանդութեան, նաև մասնաւոր դպրոցների դասաւանդութեան, առաջինների հետ հասարակ իրաւունքներ ունեցող, պէտք է օգտվեն նոյն իրաւունքներով, որոնք տրված են ուսուց համապատասխան դպրոցների ուսուցչներին:

13) Ընդարձակ ճանապարհ պէտք է տրվի մուսուլմանների համար մասնաւոր դպրոցներ բանալու կառավարական դպրոցների իրաւունքներով:

ՏԵՂԱԿԱՆԹԻՆՆԵՐԻ ԳԻՏՈՒՅՑ

Գանձաւարագրումի վերացումը

Նոր-Բայազետ, 18 նոյեմբերի

Անցած շաբթի տեղիս դպրոցի դասիչ-ճում կայացաւ ծրագրւած ժողովը յաջորդ Ռուբին վ-ի նախագահութեամբ Նիւթը վերաբերում էր եկեղեցւում զանձնակաւորութեան ժողովարարութեան վերացմանը:

Ժողովը զանձնակաւորութեան փոխարէն առաջարկում էր ծրագրւած սուրբ սահմանի, որպիսի գումարով վաճառուի եկեղեցւոյ միջնորդութեան թիւրք ու գէմ կարծիքներից յետոյ ժողովը, որ բաղկացած էր 20 մարդուց, եկաւ այն եզրակացութեան, որ անհրաժեշտ է ընդունել ծրագրւած տուրքի սկզբունքը և սահմանել ժողովրդի վրա մի որոշ տուրք ըստ կարողութեան, որի մէջ մտնելու են աշխատավար, ժամուց և այլն, որը թէ պատուար կը լինի և թէ աւելի արդիւնաւէտ՝ յօգուտ եկեղեցւոյ, որը այս րօպիս պարտքի տակ է գտնվում:

Երկուստեք թէ

1831

Մայրուհիների համար: Հարկաւ առ Սրբա-
նայշին տաղանդէի վերջին թափը երբեմն
առկայծում էր այդ դերի ողորդ մօմենտնե-
րում, բայց Միբրա Նիքոսի անբողջացած

նրա աւերակներէ վրա բուն շինեն:

Այս դասախօսութեան նկատմամբ լոյս է
տեսնել քննադատական մի յօդուած՝ Նուբեան
ստորագրութեամբ՝ Թիֆլիսում հրատարակ-

ուստրական շրջանառութիւնը 91,5 միլիոն
րուբլւէ հասնում, որից 39,14 միլ. րուբլ.
ներմուծումն է, իսկ 52,5 միլ. ր. արտահա-

Այս ասարկայ ցրված թուղթիկներէ
յայտնվեց, որ թաւրիկէ թուղթիկ մէջ
գոյուլիւն ունի վերոյիշեալ անուամբ մ'

Թիֆլիսից դուրս պահանջողների հանդիմանության ճանապարհածախսը:

1.

0-9